

การจัดบริการสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด

นางสาวชนิดนารถ เจริญเนื่อง

การศึกษาเรื่อง “การจัดบริการสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดบริการสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ ปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ และแนวทางการพัฒนางานด้านการจัดสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด โดยใช้รูปแบบของการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากเอกสารวิชาการ ข้อกฎหมาย ระเบียบ วิธีปฏิบัติ บทความ วารสาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ รวบรวม และนำมาประมวลผลในเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การจัดบริการสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ดพบว่า สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ดมีการจัดบริการต่างๆ ดังนี้

๑) บริการด้านการเลี้ยงดู ได้แก่ บริการด้านปัจจัยสี่ การฝึกกิจวัตรประจำวัน และการจัดพี่เลี้ยงดูแลเด็กตามเรือนนอน

๒) บริการด้านการส่งเสริมพัฒนาการ ได้แก่ การนวดสัมผัส กายภาพบำบัด การส่งเสริมการศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม การจัดศูนย์การเรียนรู้เด็กปฐมวัย การจัดฝึกกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต และกิจกรรมตามประเพณี และการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ได้แก่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ จิตใจ-อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

๓) บริการด้านจิตวิทยา ได้แก่ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็ก การวัดพัฒนาการเด็ก และการจัดทำกลุ่มกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางอารมณ์

๔) บริการด้านสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ การให้การคุ้มครองเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ การจัดทำทะเบียนประวัติเด็ก การดำเนินการด้านทะเบียนราษฎรเด็ก การติดตามประวัติเด็ก การประสานงานจัดหาครอบครัวบุญธรรม การส่งเด็กกลับคืนสู่ครอบครัวเดิม การติดตามผล การจัดหาอาสาสมัครเลี้ยงดูเด็ก การให้คำปรึกษาครอบครัว และการดำเนินงานด้านครอบครัวอุปการะ

๕) บริการด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการ ได้แก่ การจัดอาคารแยกเด็กป่วย การจัดแพทย์ตรวจรักษาเด็กป่วย การให้ภูมิคุ้มกันโรคที่จำเป็นและภูมิคุ้มกันโรคเฉพาะ การส่งเสริมภาวะโภชนาการ การส่งเด็กไปรับการตรวจรักษายังโรงพยาบาล และการให้สุขศึกษาแก่พี่เลี้ยง รวมทั้งการจัดโครงการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็ก เช่น โครงการพัฒนาการสมวัย โครงการครอบครัวอุปการะ โครงการนวัตกรรม Toys Bank โครงการพลังอาสาสมัครสร้างสุขให้เด็กในสถานสงเคราะห์ โครงการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคมในโครงการตำบลต้นแบบ เป็นต้น

ปัญหาอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านการจัดการองค์กรและการบริหาร ได้แก่ การให้บริการทางวิชาการ ขาดการดำเนินงานที่ชัดเจนในบางกิจกรรม เช่น การให้ความรู้แก่ชุมชน

๒) ด้านบุคลากร ได้แก่ บุคลากรตำแหน่งพี่เลี้ยง ลูกจ้างชั่วคราวจัดจ้างจากมูลนิธิสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ดมีการเข้า-ออกบ่อยครั้ง ทำให้การปฏิบัติงานตามกระบวนการงานของสถานสงเคราะห์ไม่ต่อเนื่อง อาจส่งผลเสียต่อการพัฒนาเด็กในความอุปการะ

๓) ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ อาคารของสถานสงเคราะห์ก่อตั้งมานาน และอาคารส่วนใหญ่จะอยู่ด้านหน้าสถานสงเคราะห์ทำให้การขยายพื้นที่/สนามเด็กเล็ก/สนามหญ้าทำได้ยาก เนื่องจากพื้นที่บริเวณด้านหลังของสถานสงเคราะห์เป็นบึงต้องใช้งบประมาณในการปรับปรุงพื้นที่

๔) ด้านบริการและกิจกรรมสำหรับเด็ก ได้แก่ เด็กในความอุปการะมีความด้อยในเรื่องการคิดแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และขาดการฝึกวินัย

๕) ด้านตัวเด็ก ได้แก่ การส่งเสริมภาวะโภชนาการในเด็กกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มพิเศษยังไม่ได้ผลเต็มที่เนื่องจากเด็กยังมีปัญหาภาวะโภชนาการ

แนวทางการพัฒนางานด้านการจัดสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านการจัดการองค์กรและการบริหาร ได้แก่ การพัฒนาการดำเนินงานในการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม โดยแต่งตั้งคณะทำงานในการดำเนินการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และขยายผลการจัดบริการให้ความรู้แก่ชุมชนสังคมให้มากยิ่งขึ้น และการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ (บ้านช่วยกัน) โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้การดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ และให้บริการองค์ความรู้เกี่ยวกับปัญหาเด็กถูกทอดทิ้งและคุณแม่วัยใสให้แก่ชุมชน

๒) ด้านบุคลากร ได้แก่ การปรับเงินเดือนค่าจ้างและค่าตอบแทนพิเศษ รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรที่เป็นลูกจ้างชั่วคราว และการขอรับการสนับสนุนจากภายนอกในรูปแบบของอาสาสมัครดูแลเด็กและอื่นๆ

๓) ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ การขอรับการสนับสนุนงบประมาณของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการและหน่วยงานภายนอก เพื่อปรับพื้นที่ด้านหลังให้เป็นพื้นที่สนามที่เหมาะสมกับเด็ก

๔) ด้านบริการและกิจกรรมสำหรับเด็ก ได้แก่ การใช้แนวทางต้นทุนชีวิตเป็นเครื่องมือพัฒนาความคิด สติปัญญา เหตุผล เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาด้วยตนเองได้ต่อไป การใช้แนวทางมอนเตสซอรี พัฒนาเด็กอนุบาล (อายุ ๓-๖ ปี) และการฝึกวินัยให้แก่เด็ก

๕) ด้านตัวเด็ก ได้แก่ การอบรมให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการและส่งเสริมสุขภาพเด็กให้แก่ผู้ดูแลเด็กเพื่อให้มีสมรรถนะในการดูแลเด็กกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มพิเศษ การปรับวิธีการเลี้ยงดูเด็ก เน้นความผูกพันระหว่างผู้ดูแลเด็กและเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับความอบอุ่นอันจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี และมีสุขภาพแข็งแรง การเชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องจิตวิทยาเด็กและการปรับพฤติกรรมเด็ก และการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมเรื่องภาวะโภชนาการกับหน่วยงานภายนอก

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา มีดังนี้

๑) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการควรมีการปรับเงินเดือนค่าจ้างและค่าตอบแทนพิเศษ รวมทั้งการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรที่เป็นลูกจ้างชั่วคราวที่อยู่ในสถานสงเคราะห์

๒) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะทางที่ชัดเจนในการดูแลเด็กอ่อนและเด็กโตให้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้ดูแล พี่เลี้ยง เป็นต้น

๓) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการควรมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านเด็ก เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในการพัฒนางานด้านการจัดสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์ให้แก่เด็ก

๔) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการควรมีกำหนดนโยบายและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมด้านเด็กที่ชัดเจน เพื่อให้สถานสงเคราะห์เด็กสามารถนำไปปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน และมีรูปแบบในการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กที่เหมือนกัน เช่น การนำแนวทางต้นทุนชีวิตและการใช้แนวทางมอนเตสซอรีมาใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาความคิด สติปัญญา เหตุผล เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาด้วยตนเองได้ เป็นต้น

๕) สถานสงเคราะห์ควรมีการอบรมให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการและส่งเสริมสุขภาพเด็กให้แก่ผู้ดูแลเด็กเพื่อให้มีสมรรถนะในการดูแลเด็กกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มพิเศษ

๖) สถานสงเคราะห์ควรมีการปรับวิธีการเลี้ยงดูเด็ก โดยการเน้นสร้างความผูกพันระหว่างผู้ดูแลเด็กและเด็ก เช่น การกอดเด็ก การนวดสัมผัส เป็นต้น เพื่อให้เด็กได้รับความอบอุ่นอันจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี และมีสุขภาพแข็งแรง